

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. II. Quod initium Rhetorices.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

C A P. II.

Quod initium Rhetorices.

² **N**E c diu nos moretur quæstio, quæ *rhetorices* origo sit. Nam cui dubium est, quin sermonem ab ipsa rerum natura geniti protinus homines acceperint? (quod certe principium est ejus rei) huic studium & ¹ incrementum dederit *utilitas*, summam *ratio* & *exercitatio*? ² Nec video quare curam dicendi putent quidam inde cœpisse, quod ii qui in discrimen aliquod vocabantur, accuratius loqui defendendi sui gratia instituerint. Hæc enim ut honestior causa, ita non utique prior est: cum præsertim *accusatio* præcedat *defensionem*: nisi quis dicit etiam gladium fabricatum ab eo prius qui ferrum in tutelam sui, quam qui in perniciem alterius comparavit. *Initium ergo dicendi dedit natura: initium artis, observatio.* Homines enim sicut in medicina cum viderent alia salubria, alia insalubria, ex observatione eorum effecerunt artem: ita cum in dicendo alia utilia, alia inutilia deprehenderent, notarunt ea ad imitandum vitandumque, & quædam ³ secundum rationem eorum ⁴ adjecerunt ipsi quoque: hæc confirmata sunt usu: tum quæ sciebat quisque, docuit.

Cicero

FA quæ solet ars consummare, initium ducunt à *natura*, ut rhetorice à *sermone naturali*, cujus facultas à sermone fluxit, deinde *cura* & *studio* amplificata est. ars vero ex observatione (quam *rationem* Fabius vocat) & *experientia*: demum *exercitatione* est amplificata & consummata. Aliam affert originem Aristides in defensione eloquentiæ contra Platonem, sed nostro proposito non convenientem, à Jove per Mercurium rhetoricam hominibus esse datam. Turneb.

¹ *Incrementum dedit utilitas.*] *Utilitas* quæ comparatur ex causarum actione, fecit ut homines studiosius loquerentur. jam studium peperit *rationem* & *observationem*, à qua manat ars, cui ad-

data *exercitatio* omnia consummavit, quæ ab aliis *usus* dicitur, optimusque loquendi artifex, dicendique magister. Idem.

² *Nec video.*] Confutat eorum opinionem qui existimarunt *dicendi curam* & *eloquentiam* ab iis prius sumpsisse initium, qui accusati sui tutandi gratia accuratius loquerentur. quod similitudine subjecta comprobatur. Idem.

³ *Secundum rationem.*] Καὶ τὸ ἀναλογίαν.

⁴ *Adjecerunt ipsi quoque.*] Cicero quoque testatur, non *eloquentiam* ex artificio, sed *artificium* ex eloquentia ortum esse, cum ea quidam observarent quæ disertis homines in causis facerent. Turneb.

1 Cicero

¹ Cicero quidem initium orandi conditoribus urbium ac legum latoribus dedit: in quibus fuisse vim dicendi necesse est: cur tamen hanc primam originem putent, non video, cum sint adhuc quædam vagæ & sine urbibus ac sine legibus gentes, & tamen qui sunt in his nati, & legationibus fungantur, & accusent aliqua ac defendant, & denique alium alio melius loqui credant.

¹ Cicero quidem.] Hic Cicero non tam anxie tribuit legum & urbium conditoribus eloquentiæ originem, quam per eam leges urbesque conditas esse vult. quod ad eloquentiæ laudem non parum videbat pertinere. Idem. Cicero quidem.] In prologo rhetoricorum veterum.

C A P. III.

Quinque esse partes Rhetoricæ.

Omnis autem orandi ratio, ut plurimi maximique ³ auctores tradiderunt, quinque partibus constat, inventione, dispositione, elocutione, memoria, pronuntiatione sive actione: ¹ utroque enim modo dicitur: ² Omnis vero sermo, quo quidem ³ voluntas aliqua enuntiatur, habeat necesse est & rem, & verba. ⁴ Ac si est brevis, & una conclusione finitus, nihil fortasse ultra desideret: at oratio longior plura exigit. Non enim tantum refert, quid, & quomodo dicamus, sed etiam quo loco: opus ergo est dispositione. Sed neque omnia quæ res postulat, dicere, neque suo quæque loco poterimus, nisi adjuvante memoria. quapropter ea quo-

Hoc capite secundam propositionis partem exequitur, ac numerum partium asserit quibus constat omnis ratio dicendi. eos qui plures aut pauciores quam quinque ponunt, reprehendit: eos item arguit, qui rhetorices opera, & opera oratorum, elementaque eloquentiæ esse dicebant. vide Erasmi. l. 2. Ecclesiastæ. Turneb.

¹ Utroque enim modo.] Actio, à motu corporis: pronuntiatio, à voce. Idem.

² Omnis vero sermo.] Confirmatio est partium per methodum compositivam,

quæ ab elementis proficiscitur, & tandem omnes componit partes. Idem.

³ Voluntas aliqua enuntiatur.] Hoc dicit propter orationes imperfectas, quæ voluntatem & sensum non aperiant, ut, Socrates cum Platone. Perfectæ vero voluntatem enunciant: ut, Socrates ambulat. Idem.

⁴ Ac si est brevis.] Quemadmodum apud dialecticos est enunciatio quæ nomine & verbo constat: ut, Socrates currit, Voluptas non est summum bonum. Idem.

¹ Albu-